

GÖNÜL TİCARETİ

1939

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864-1944

ÖYKÜLER

GÖNÜL TİCARETİ
UÇURUMUN KENARINDA
HANGİSİ DAHA ZEVLİ?
BENİM BABAM KİMDİR?
ÇOCUĞUMUN BABASI
BALTAYLA DOĞURAN BÖYLE DOĞURUR
TİMARHANE ŞAİRLERİN, FİLOZOFLARIN MABEDİDİR!
ER KİŞİ NİYETİNE
KIRÇO
RAHİBİN MERKEBİ
GUGULAR
KIPTI DÜĞÜNÜ
ECİR VE SABİR
KEDİM NASIL ÖLDÜ?

GÖNÜL TİCARETİ

KİŞİLER

Nihad Altmış beş yaşındadır. Genç yaşta evlenmiştir. Karısından boşanmıştır ve iki oğlu vardır.

Behiye Nihad'ın eski eşidir. Şık, güzel ve rahat bir kadındır.

ÖYKÜ

Nihad'ın kadınlara öfkesi Anlatıcı, bir sabah köprü üstünde Nihad'a rastlar. Şapkası sağa, kravatı sola kaymış, bol elbiseleri içinde vücudu daha da zayıf görünüyordu. Dalgındır ve yanından geçen şık bir kadına gözlerini dikmiştir. Arkadaşı olan anlatıcı, selam verir ve o yaşta hala genç kadınları mı süzdüğünü sorar. Fakat Nihad, güzelliğinden dolayı değil eleştirel gözle bakıyordu. Kadınları yapmacık, sahtekâr buluyor, süslenerek kendilerini olduğundan daha farklı gösterdiklerinden belli olduğunu söylüyor ve yaptıklarından ceza almadan bu özellikleri sayesinde kurtulduklarını iddia ediyordu. Sohbet bu şekilde ilerlerken hikâyesini anlatmaya başlar.

Nüzhet'in farklılığı Genç yaşta evlenmiştir, genç ve güzel karısından üç çocuğu olmuştur. İlk iki çocuğu Nihad'a çok benziyorken, üçüncüsü soylarında hiç olmayan şekilde sarışın ve mavi gözlüdür. Ayrıca bu çocuğun farklılığı ve güzelliği Nihad'ı zehirlemeye başlar ve karısından şüphelenir. İçi içini yer ama karısına bir şey sormaz. Fizyoloji kitaplarını araştırıp, profesörlere bu durumun olup olmayacağını sorduğunda, aynı ailede birkaç kuşak önce yaşamış sarışın birine benzemiş olabileceği yanıtını alır. Ailesine sarışın, mavi gözlü bir kişinin soylarında olup olmadığını sorduğunda, birkaç kuşak önceki birinden bahsedip kumral olduğunu söylerler. Karısına onların soyunda sarışın olup olmadığını sorar. O da hiçbir şey anlamış gibi yaparak, bir çok kişi olduğu yanıtını verir. Fakat bu söylenenler Nihad'ın içini rahatlatmaz. Nihad bu durumu sorgularken, karısı Behiye üçüncü oğulları Nüzhet'in üzerine titrer, ilk iki oğluna adeta üvey anne gibi davranır. Kocasını bu konuda onu uyardığında, Nüzhet'in diğerleri gibi olmadığını, hassas olduğunu söyler. Nihad, bazen karısına bu konuda imalarda bulursa da o hep anlamazlıktan gelir.

Bahriye ve Nihad yüzleşir Nihayet bir gün gerçek ortaya çıkar. Servetinin bolluğu dillere destan olan Vahib Paşa vefat eder. Bütün malını mülkünü meşru, gayrimeşru çocukları arasında paylaşır. Nüzhet'e de ayda dört yüz lira getirisi olan kocaman bir apartman düşer. Nihad, bu rezaletin altında ezilir. Fakat genelde olanın aksine silaha sarılmak istemez. Karısı ile yüzleşir. Bahriye, kocasının şüphelerini ve bundan dolayı çektiği acıları hep hissettiğini ama ona itiraf edecek, kendisinin de karısına soracak cesareti olmadığını söyler. Artık ahlak kurallarının değişmeye başladığını ama

tamamen deđiřene kadar daha bir sűrű insanın kurban gideceđini, isterse onun da hamal Memo gibi bıçađını çekip onu öldűrerek namusunu temizleyebileceđini söyler. Bahriye'ye göre erkek ve kadın arasında olan bu durumla her zaman vardır fakat artık gizlenmeden, yalanlara gerek olmadan yapılmaya başlanıyordur. Aldatmayı hiç istemediđini, o adama karřı da hiçbir řey hissetmediđini anlatır. Kocasını neden yaptıđını sorduđunda da geçinemediklerini, para için yaptıđını söyler. Bu onun için bir gönűl ticareti gibidir ve vicdan azabı da hissetmiyordu. Kocasına zamanın deđiřtiđini, kendisinin de yenilenmesi gerektiđini yönünde dűřűncelerini anlatır.

Nihad'ın dűřűnceleri Nihad, bu konuşulanlara daha fazla dayanamamıştır ve çocuğuyla birlikte karısını kovmuştur. Kendinden olan oğulları için de artık ölműř bir anne olduğunu söylemiştir. Bahriye ise çok sakindir. Zor zamanları olursa onu hatırlayıp haber vermesini ister. Nihad'ın ondan sonra çok sıkıntılı günleri olmuştur ama karısını aramamıştır. Fakat aslında âlem ne der kaygısı olmasa, kimsenin duymayacağını bilse bu hediye kabul edecektir. Karısını řu an oldukça güzel ve şıktır, refah bir yaşamı vardır. Kaygısız yaşıyordu. Ona göre Bahriye bunları yapmasa ailesi ile kalacak, yokluk içinde yaşayacaktır. Maddi refahı karşılığında manevi değerine sahip olacaktır. Oysa o başka bir hayat yaşarken, gelenekler içinde yaşayan Nihad ve onun gibiler sıkıntılar içinde ama onurlu olma tesellisiyle yaşıyordu. Nihad, karısının bu tavrı karşısında büsbűtűn eski adamlar gibi vahşi davranmamış, yarı yarıya modernleşmiş gibi görűr kendini.

TEMALAR

Aldatma Kadın erkek ilişkilerinde aldatmanın her dönemde olduğu, değişen çağ ile birlikte bu tür ilişkilerin daha aleni şekilde yaşanmaya başladığı ve normalleştiği anlatılır. Bahriye hayatını daha refah seviyeye getirmek için kocasını aldatmıştır ve bunu normal olarak görmektedir. Öyküdeki karakterin bakışına göre kadınlar samimiyetsiz ve güvenilirmezdir. Güzellikleri ve zekâlarının birleşimi sayesinde bu tür durumlardan sıyrılmaktadırlar.

Modernleşme Kadınların sadakatsizliklerine veya eşlerine karşı hatalarına karşı erkeklerin gösterdiği şiddet problemini temsil eden karakter, Hamal Memo olarak ifade edilmiştir. Bu durum şiddete cehalet, eğitimsizlik ve geleneksellik vurgusu yapıldığını gösterebilir. Nihad, karısının ihanetini karşısında ondan ayrılmış fakat herhangi şekilde şiddet göstermemiştir. Hâlbuki yaşadığı dönemde ve öncesinde bu çok sık karşılaşılan bir durumdur. Nihad, kendisinin atalarından farklı davranmasını modernleşme ile yaşanan değişime ayak uydurması, o güne kadar atalarının sahip olduğu alışkanlıkları, gelenekleri terk etmesiyle bağdaştır.

UÇURUMUN KENARINDA

KİŞİLER

Doktor Sadi Ruh doktorudur.

Hasta Yirmi sekiz yaşındadır. Kocasını ise kırk beř yaşındadır. İki kere çocuk dűřűrmüřtür. Kocasını ile zorla evlendirilmiştir ve onu hiç sevmemektedir.

ÖYKÜ

Doktor Sadi'nin yeni hastası Ruh doktoru Sadi'nin muayene odasına zarif, narin ve uzun boylu bir kadın girer. Kadın bitkin ve mutsuz görűnűyordur. Yüzünde makyaj yoktur ve doğal güzelliği dikkat çekicidir. Doktora göre kadında modanın yapmacık şatafatından eser yoktur. Kadını muayene etmek ister fakat olumsuz yanıt alır. Derdinin muayene veya ilaçla çözülemeyeceğini söyler. Derdini ancak ona sorarak çözebilecektir. Doktor Sadi'nin yanına gizli günahını itiraf ederek adeta günah çıkarmaya ve bir parça olsun rahatlamaya gelmiştir. Doktor, onu papaz yerine koyabileceğini, odada konuşulanların dışarı asla çıkmayacağını belirtir.

Kadının mutsuz evliliği Kadın anlatmaya başlar. Kocasını hiç sevmiyordu. Evlenmeden önce de onu istemiyor, ondan adeta nefret ediyordu. Fakat adam ona küçük yaşından beri göz koymuştur ve evlenmek için kadının ailesini serveti ile kandırmıştır. Kadın, dünyada ne kadar inkılaplar yapılsa da erkeklerin hakim, kadınların onun emir eri olduğunu söyler. Koca, baba, ağabey, ođul fark etmiyordu. Her gün dışarıda binlerce kadın kıskançlık gibi sebeplerle erkekler tarafından öldűrűlűyordu. Ama erkekler bu suçları karşılığında öfke, akli bozukluk gibi durumları sebep göstererek ceza almadan

kurtulabiliyordur. Toplum ise eşini sevemeyen kadınların kocasını aldatması durumunda kadının öldürülmesini hak görüyordur.

Erkek kıskançlığı üzerine fikirler Kadın hararetili hararetili duygularını anlatırken Doktor, karısını bu halde yakalayan bir kocanın öfkelenmesini normal gördüğünü ifade eden bir cümle kurar. Aynı durumda kendisinin ne yapacağını sorar. Kadın durumu açıklar. Kocasından nefret ettiği, onu istemediği her halinden belli olan bir kadını kocanın iş sadakatsizliğe gitmeden eşini terk etmesi gerektiğini söyler. Erkek onu terk etmedikçe böyle durumlarda kadın sinirli, hırçın ve bambaşka bir karaktere dönüşecektir. Kadına göre vahşi kocalar böyle yapmıyor, kadından vazgeçmiyor, kadın kaçınca da sevgilisi ile birlikte kadını öldürüyordur. Kafası çağdaş olabilen bir koca kendisini sevemeyen bir kadının sadakatsizliğinin cezasının ölüm olmadığını biliyordur. Karısını başka bir erkekle yakalamak kötüyse, o güne kadar bu durumun yaşanacağını belirtilerini görüp de bu durumu beklemenin de kötü olduğu görüşündedir. Kadın nefret etse de kocasından ayrılamıyordur. Kanun kadına bu hakkı vermiyordur. Fakat çağ bu olgunluğa erişene kadar daha birçok kadın öldürülecektir.

Hasta kısa sürede gider Kadının anlattıklarından sonra Doktor, kocasının onu sevip sevmediğini sorar. Zaten asıl sorun da budur. Kocasını, karısına çok düşkündür ve onu çok seviyordur. Fakat adamın hali, tavrı, katısını sevme şekli bile kadının fenalaşmasına yetiyordur. Doktor gönlünde başka bir erkek olup olmadığını sorduğunda ise kadın onu susturur. Çok heyecanlanır ve fenalaşır. Uçurumun kenarında olduğunu, daha fazla bir şey söylememesini ister. Arabasına gitmeden önce ücreti masaya bırakır. Kanında bulunan zehrin birazını döktüğünü ve bunun yeterli olduğunu söyleyerek gider. Doktor, gelecek asırda kadınların alacağı özgürlüğü yaşadıkları zamanda yaratmaya çalışan bu kadının kıskançlık kurşunuyla ölmeye aday olduğunu düşünür.

TEMALAR

Eşitsizlik/İsyan/Ahlak Öyküde ki kadın karakterin, kendisinden yaşça çok büyük bir erkekle zorla, onun parası yüzünden evlendirilmesi söz konusudur. Kocasını hiç sevmediğini ve onu asla sevmeyeceğini isyan ederek doktora itiraf eder. Evlenme ve boşanma konusunda kendisine söz hakkı tanınmıyordur. Başka biri ile olmak isterse de ahlaksızlık ile suçlanıp öldürülecektir. Kadınların mağduriyeti, erkeklerle eşit olmadığı ve bu durumun kadınları isyan, aldatma, mutsuzluk ve bazı psikolojik sorunlara sürüklediği görülmektedir.

HANGİSİ DAHA ZEVKLİ?

KİŞİLER

Haşim Peyman ile evlidir. Karısı onu aldattığı için karısını ve karısının sevgilisini öldürmüştür.

ÖYKÜ

Haşim'in mahkemesi Hemen her gün ihanet ve intikam haberlerinin ortalıkta dolaştığı bir dönemdir. İşlenen bir cinayet vakası da günlerce konuşulmuştur. Aldatılan Haşim, karısını öldürmüştür. Hakimlerin huzurunda beraat kazanıncaya kadar asabi buhranlar içinde terlemiş, terletmiş ve zaman zaman titremiştir. Karısı ve aşığını, suç anında yakalamak için tam bir buçuk yıl uğraşmıştır ve bunu hâkime çıkırıklarla bazen susarak verdiği uzun aralarla anlatır. Peyman ölmeden önce, ona kıymamasını, ruhunun ona ait, bedeninin o adamın olduğunu söylemiştir. Haşim, karısı Peyman'ın bu sözle ne demek istediğini anlamamış, ölürken bile onu kandırmaya çalıştığını düşünmüştür.

Haşim'in kafa karışıklığı Haşim Ulvi, karısının onu aldattığını bilerek bir buçuk yıl boyunca hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi yaşamaya devam etmiştir. Karısının ona karşı muhabbetinin, ilgisinin sahteliğini biliyor, inandırıcılığı konusundaki maharetine şaşırıyor, tam bir şeytan olduğunu düşünüyordur. Peyman'ı öldürmesine rağmen hala yüreğindeki hıyanet acısı dinmemiştir. Halbuki o dineceğini düşünmüştür. Düşüne düşüne muhakemeleri yavaş yavaş başkalaşmaya başlamıştır. Peyman'a karşı merhamet, özlem duyuyordur. Karısının bakışlarındaki sıcaklığını düşündükçe aldatmayla karışık ona karşı hissettiğini bir sevgi olduğunu fark ediyordur. Bu aşama da son andaki itiraf aklına geliyor, ruhum senin diyerek neyi kastetmiş olabileceğini düşünüyordur. Fakat bu düşünüş bir labirent içine kaybolmaya benziyordu.

İsimsiz mektup Haşim, Peyman'ı birkaç kez rüyasında görür. Onu affeder, kucaklaşırlar. Bu rüyalardan ağlayarak uyanır. Onu öldürmemiş olsaydı, gerçekte de onu affedip affedemeyeceğini düşünür. Bu ruh hali içinde yaşarken bir gün bir mektup alır. Mektup, kendisi ile benzer bir durum yaşamış ve Haşim'in hikâyesini yakından takip etmiş biri tarafından yazılmıştır. Mektubu yazan adam, karısının onu aldattığını ve kendisinin bunu bilmiyormuş gibi yaptığını yazmıştır. Onu bırakırsa büsbütün sevgilisine gidecektir. Öldürürse aşkı toprağa girecektir. Bu ikisini de istemiyordur. Adama göre sevmek en büyük lezzettir ve kıskançlık da bu lezzeti daha fazla büyütüyordur. Karısı onu bir yandan aldatarak cehennemde gibi azap çektirirken, bir yandan cennet bahçelerinde gibi hissettiriyordur. Adama göre bu anlatılmaz bir zevktir. Atalarının yaptığı gibi vahşice karılarını öldürme hissinden kurtulmaları, kendilerinin de eşlerinin de ölmemesi gerektiğini yazmıştır. Bazı günler karısı sevgilisinden uzak kaldıkça daha asabi ve nefret dolu oluyor, kocası da kadının bu halini görüp sinirlenirken kendine hakim olamayıp onu daha sert seviyor, adeta hırsını çıkartıyordu. Bazen de birbirlerine gül bahçesi sunuyorlardı. Adam bu şekilde geçinip gittiklerini, adeta bir zehir tiryakisi haline döndüğünü yazarak mektubuna son verir. Haşim, bu mektup sonunda, yılanı öldürmeli mi, zehrine aşılanmalı mı diye düşünür. Hangisi daha zevklidir emin olamaz.

TEMALAR

Aldatma/intikam Öyküye göre aldatma ve intikam için öldürme durumu evlilikte çok sık yaşanmaktadır. İnsanların cinsel arzularının etkisinde kaldığı ve kadın erkek ilişkilerinin bu durumdan dolayı karmaşıklaştığı söylenmektedir. Öykünün geçtiği dönemde ihanet ile karşılaşan erkeklerin eşlerini öldürdükleri ve bu haberlerin alışılmış haberleri olduğu görülmektedir. Haşim ile aynı kaderi paylaşmış birisi ona mektup göndererek karısının ihaneti karşısında aldığı farklı tutumdan bahseder. Haşim ise zaten o ana kadar kafasındaki sorularla boğuşuyordu ve mektup sonrası zihni iyice karışır. Aldatılma karşısında intikam almanın mı, ihanete uğradığını bilerek eşinle birlikte olmanın getirdiği dengesiz, yüksek duygularla yaşamının mı daha keyif verdiği

BENİM BABAM KİMDİR?

KİŞİLER

Mesut 41 Otuz bir yaşındadır. Nasuhi Efendi tarafından camia avlusunda bulunmuş ve büyütülmüştür. Evlidir ve iki çocuğu vardır. Resmi bir dairede ikinci şef olarak çalışmaktadır. Etrafında daima itibar, saygı görmektedir.

ÖYKÜ

Mesut'un hayatı Mesut, üç günlük bir bebekken cami avlusuna bırakılmıştır. Onu bulan ve kurtarıp büyüten Nasuhi Efendi, kundaktan çıkan kâğıttaki ricaya uyarak bebeğe Mesut 41 adını vermiştir. Kendi çocuğu gibi şefkatle büyüttükten sonra da kızıyla evlendirip damadı yapmıştır. Mesut, zaman zaman kimin genlerini taşıdığını, bu kişilerin ne tür ahlaksızlar olduğunu düşünüyordu. Kendi gibi birçok bebek olduğunu, onun gibi şanslı olmayıp acı içinde öldüklerini biliyordu. Toplumun baskısıyla bu durumun çok fazla yaşandığı ve toplumun gayrimeşru doğan çocuklar için bir önlem alamadığı inancındadır. Her ne şekilde olursa olsun doğurmanın ayıp sayılmayacağını kabul edecek bir ahlak anlayışına toplumun ne zaman sahip olabileceğini üzerine düşünür. Geceleri rüyasında, gündüzleri de hayal olarak kundakta gece yarısı sokağa bırakılığını, annesinin üzerine eğilip ağlayışını görüyordu. Kendisi namusludur, fakat gerçek anne babasının öyle olmadığını düşünüp, onlara benzemekten korkuyordu.

Mesut'un öz annesinin gelişi Bir gün Mesut ofisindeyken odacısı kulağına eğilerek kılıksız, ihtiyar bir kadının onu görmek istediğini, kovmasına rağmen gitmediğini söyler. Mesut, o an gelenin annesi olduğunu, beklediği o anın geldiğini anlar. Nasıl davranması gerektiğini düşünür. Odacısına içeriye almasını söyler. İçeriye ufak tefek, sefil halde, gıdasız kaldığı belli bir kadın girer. Mesut anlamazlıktan gelerek ne olduğunu sorar ama kadın onu süzmeye, baygın baygın bakmaya devam eder. Bir süre sonra ayaklarına kapanıp ağlamaya başlar. Ben ettim, sen etme diyerek oğluna yalvarır. Ağlaması artar ve kendinden utanır gibi elleriyle yüzünü kapatır. Mesut adeta spazm geçiriyor gibidir ama merhametini yenmeye uğraşır. Aslında annelik iddiasını reddedip onu kovabileceğini ama aldığı terbiye ve vicdanı yüzünden bunu yapamayacağını söyler.

Mesut'un annesinin itirafları Siması annesine benziyordur. Annesi olduğuna şüphesi yoktur. Onu bir şartla affedeceğini söyler. Sorularına doğru yanıtlar vermesini ister. Kadın söz verir. Mesut peş peşe sorularını sorar. Mesut, kadının cami kapısına bıraktığı çocukların üçüncüsüdür. Diğerleri ölmüştür, bir tek Mesut yaşamıştır. Babası, uzun süre yakasını kurtaramadığı Hasan isimli yarı deli, yarı sarhoş biridir. Hırsızlık ve cinayet suçundan hapisteyken ölmüştür. Onun babasının Hasan olduğuna ise emin değildir. Nikâhlı kadınların bile eşlerine sadık kalmazken, onun nikahsız adama sadık kalmasının beklenmemesi gerektiğini söyler. Açlıktan ölmek için ne bulursa çaldığını, neyi varsa sattığını da itiraf eder. Beş defa mahkum olmuştur. Gazetelere çıkan meşhur Fındık Hatice'dir. Mesut son olarak çocuklarını cami avlusuna bırakırken hiç üzülüp üzülmediğini sorar. Kadın, üzülmediğini ama elinden bir şey gelmediğini söyler. Nikâhsız erkeklerden olan çocukların cemiyet içinde yeri olmadığını anlatır. Kazara büyüyen ve alınlarına piç damgası yiyen bu çocuklar da anne ve babaları gibi kötü hayatlara sahip oluyorlardı. Kendini tanıttığı o günden sonra namuslu yaşayacağını, açlıktan ölse de yolundan sapmayacağını söyler. Zaten artık genç değildir, satacak bir şeyi de yoktur. Mesut, doğru söyleyip söylemediğini sordukça doğruluğu konusunda onu inandırır. Oğlunu görünce iyilik ve kötülüğü fark ettiğini, onun da Nasuhi Efendi gibi birinin eline düşmüş olmasını istediğini anlatır.

Mesut'un kararı Mesut, böyle anadan ve babadan doğma ve bunun cezasını çekme konusunda suçu olmadığını düşünür. Eğer onların elinde büyüse hapishaneleri dolduranlardan biri olacağına inanır. Mesut, kadına döner ve her ay dışarıdaki odacının yanına gelip onun için bıraktığı bir miktar parayı alıp gitmesini söyler. Fakat tek şartı vardır. Bir daha ona görünmeyecek, varlığından ailesine bir şey sezdiremeyecektir. Kadın söz verir. Onun için ölmüş bir ana olacağını, bir daha adını işitmeyeceğini söyler. Mesut annesi gidince, insanların her halinde iklimin, muhitin, soyluluk, soysuzluk tesadüflerinin tesiri ile olduğunu düşünür. Bu fenalıkların baş mesulü kim diye sorgular. Yaratıcı olduğuna karar verir.

TEMALAR

Kader/Yoksulluk Ahlaki değerlerden yoksun, yoksul kişilerin gayri meşru çocuğu olarak dünyaya gelen Mesut başka biri tarafından büyütülmüştür ve düzenli, saygın bir hayatı olmuştur. Fakat dünyada bi çok bebek bu tür insanlar tarafından ölüme terk ediliyor ve henüz yaşamının başında ölüyor. Ayrıca terk etmek yerine ailelerinin yanında büyüselere bile toplum tarafından yaftalandıklarından ve içinde büyüdükleri çevreden dolayı ailelerinin yoksul, düzensiz, ahlaki değerlerden yoksun hayatına sahip oluyorlardır. Mesut ise kaderi sayesinde Nasuh Efendi tarafından bulunup evlat edinilmiştir. Hayatı değişmiştir. Mesut sürekli kaderini sorgular ve ailesi ile ilgili gerçekleri düşünür.

ÇOCUĞUMUN BABASI

KİŞİLER

Nedim Uğur Şükran ile evlidir. Bir süredir karısı ondan uzak duruyor ve ona soğuk davranıyordu. İlimli, anlayışlı ve adaletli bir karakterdir. Ekonomik durumunun iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Şükran Şükran hamiledir. Evli olmasına rağmen Arif'e aşiktir.

Arif Şehla Şükran ile yasak aşk yaşamaktadır.

ÖYKÜ

Nedim'in isyanı Nedim, evliliğinde mutlu olabilmek için elinden gelen fedakarlığı yapar, karısının olumsuz tavırlarını alttan alır fakat artık dayanamaz. Karısı ona kötü davranıyor ve ondan uzaklaşıyor. O gün odasından çıkmıyor, kapısını kilitliyor ve yalnız kalmak istediğini söylüyordu. Doktorlar bir şeyi yok dese de Şükran hasta olduğunu iddia etmektedir. Nedim ise Şükran'ın insanlardan değil sadece ondan kaçtığını düşünüyordu. Bu davranışlarının sebebinin bildiğini, artık açık açık konuşup yüzleşmeleri gerektiğini söyler. Onu bu evliliğe mahkûm edecek veya ona zarar verecek kocalardan olmadığını, bu ıstırapı bitirebileceklerini söyler. İçeriden zayıf mırıltılar, söylenişler gelir. Nedim karısına Arif Şehla'yı Pazar günü yemeğe davet edeceğini, üç gün önceden ancak hazırlanacağını söyleyerek imada bulunur.

Nedim'in daveti Nedim, karısı tarafından aldatıldığını hissediyordur. Ne yapacağını bilmemiştir ve artık bunu bilerek tahammül etmesi zorlaşmıştır. Karısını öldürerek bu durumu çözmeye çalışanları onaylamıyordu. Nedim Uğur kendini bu vahşiliğe ve banallığe kaptırmak istemiyordu. Karısı hamiledir ve doğum vakti yaklaşmıştır. Hassasiyeti yüzünden üzerine fazla gitmiş olmaktan çekinir. Fakat aklındaki şüphelerle de artık yaşayamıyordu. Birkaç gün düşünür. Arif Şehla ile yüzleşmeye karar verir. Eğer böyle bir durum varsa kendisini karısına zorla sevdirmek niyetinde değildir. Arif Beyoğlu'ndaki otellerden birinin hususi kabinesine davet eder. Arif ise bu daveti endişe ile karşılaşırsa da sonunda daveti kabul etmeye karar verir.

Nedim açık konuşur Nedim, buz kapları içinde şampanyaya varıncaya kadar düşündüğü güzel bir sofraya organize etmiştir. Arif gelince dostça selamlaşırlar. İlk kadeh bitince Nedim geldiği için teşekkür eder. Evlilikler ve yasak aşklar ile ilgili bir giriş yapar ve karısı ile onun arasındaki aşkı ima eder. Arif kendisine açıkça yöneltilen iddiaya olumsuz yanıt verir. Hakikat olmadığını söyler. Nedim ise uzun bir açıklama girişir. Konuyu başladığı yumuşaklıkla bitirme niyetinde olduğunu, korkunç bir koca olmadığını, onunda yalancı biri olmadığını istediğini söyler. Aldatılmış bir koca öfkesi göstermeyecektir. Onun da kurnazca davranmakta ısrarcı olmamasını rica eder. Karısı ile arasındaki ilişkinin artık ispata gerek olmadığını söyleyerek vicdana uygun medeni bir çözüm bulma umudunda olduğunu belirtir.

Nedim'in merak ettikleri Arif Şehla, bu tavır karşısında hemen ret veya kabul gibi bir cevap vermez. Nedim devam eder. Bu tür durumlarda, erkeğin kadını öldürmesiyle yaranın iyileşmediğini, ihanetin sebeplerinin anlaşılmadığını, kadının susturulduğunu düşünüyordur. Kadının gönlünün neden kocasından uzaklaştığını, başkasına kaydığını, bunun bir fantezi olup olmadığını, bunun ilk görüşte engel olunamaz bir duygu mu yoksa başka türlü gelişen bir ilişki mi olduğunu bilmenin gerekliliğinden bahseder. Kendisi bekar bir kadın seçebileceken, karısı evli olduğu için Arif'in ilgisini görmemezlikten gelebileceken tabiat onları farklı davranışlara itmiştir. Bu durumu anlamaya çalışıyordu. Bunun için sorduğu sorulara doğru yanıtlar vermesini ister. İlk kaynaşmaları nasıl olmuştur, kim kimi baştan çıkarmıştır, aralarında karşı konulmaz bir samimiyet mi olmuştur... Karşısında sorularına cevap bekleyen bir koca, bir ceza hâkimi değil, tarafsız bir ruh doktoru kimliği ile bulunuyordu. Egoistliklerini çiğneyerek kıskançlık yüzünden ölen birçok kişiye adeta selam göndereceklerdir.

Arif'in itirafı Arif Şehla zor durumda kaldığını belirtir. Arada kalır. Yalan söylemekten, Nedim'in gizli bir felsefe yürütmesinden, hakikati öğrendikten sonra intikam alma ihtimalinden çekiniyordu. Karısı ile ilişki içinde olduğunu kabul eder. Aralarında karşı konulmaz şiddetli bir sempati sonucu bu ilişki başlamıştır. Suçlunun tabiat olduğunu savunur. Şükran, bu duyguları hissetmeye başlayınca, aile namusunu, toplumsal durumlarını çok düşünüp karşı duymaya çalışmıştır. İlk günler kendine her engel olamadıkça sürekli ağlayıp yaşadıklarından pişman olmuştur. Kocasına karşı sandığı kadar sevgisiz olmadığını da söyler. Evliliği ise aşklarını öldüreceğine körüklemiş, güçlükler aşklarını güçlendirmiştir.

Nedim'in ihanet hakkında düşünceleri Nedim, karısı ne kadar gizlemeye uğraşsa da onun bu durumu anladığını söyler. Fakat artık insanlığın yıllardır aynı tavırla bu durumlara gösterdiği vahşi ve ortaçağ tavrını terk etmenin gerekliliğini anlatır. Şu ana kadar çok kurban gitmiştir ama bir çözüm olmamıştır. Bundan sonra ikinci bir yol olarak evlilik bağına çözüp kadını ihanetiyle baş başa bırakma yolunu seçmenin daha doğru olacağını anlatır. Ayrıca kendisinin Şükran'dan af dilemesi gerektiğine de değinir. Çünkü karı koca oldukları için ona katlanmak zorunda kaldığı anlar olmuştur. Karısının onun dokunuşlarını donuk karşılaması karşısında hiddete kapılıyor, onu tartaklayarak hırpalıyor, acı sözler söylüyordu. Kendisini sevmeyen bir kadına işkence çektirmek için kocalık sıfatının bir hak olamayacağını anlamıştır.

Şükran doğum yapar Arif, Nedim'e inanılmaz bir koca olduğunu söyler ve Nedim'i alkışlamak ister. Karısının suç ortağıyla bütün adetlerin aksine ilk defa böyle barışçıl konuşan bir koca görmüştür. Bunun karşısında ondan hakikati saklamayacağını söyler. Şükran ile ilk bakışmaları ve konuşmalarının nasıl başladığını, nerelerde buluştuklarını anlatmaya başlar. Birbirlerinden uzaklaşmaya çalıştıkça da daha çok birbirlerine tutulmuşlardır. Nedim, yasak meyvenin lezzetli olduğunu ama önüne tepsi tepsi çıkarsa aynı lezzeti veremeyeceğini söyler. Karısını ona terk ettiğini de ekler. Eş olduktan sonra Şükran ona da aynı oyunu oynarsa çektiklerini anlayacaktır. O sırada içeri birisi girer. Emektar uşağı Hasan gelmiştir. Şükran doğum yapmıştır ve oğlan doğurmuştur. Nedim çocuğun kimden olduğundan emin değildir. İki adam düşüncelere dalar. Nedim çocuğun babasının kim olacağını sorar. Arif, Nedim'in üstüne kaydedileceğini utanarak söyler. Çocuk ve Nedim masumdur. Ortak suçlu Şükran ile ikisidir.

TEMALAR

Aldatma/Kıskançlık İhanete uğrayan Nedim karakteri, bu duruma çözüm olarak içinde yaşadığı toplumda alışıldığının aksine karısının ve sevgilisinin psikolojisini anlamaya çalışmıştır. İhanet karşısında kıskançlık ve intikam isteğiyle cinayet işleme tutumunun vahşice, medeniyetten uzak bir tavır olarak görüldüğü söylenebilir. Ayrıca evliliğinde mutlu olmadığı, eşini sevmediği fark edilen kadınları ilişkiye zorlayan kocaların da suçlu olduğu Nedim karakteri üzerinden ifade edilir.

Evlilik Şükran'ın evliken başka birine aşık olması, evliliğin üzerindeki oluşturduğu baskıyla bu durumdan uzaklaşmaya çalışması duygularını daha da güçlendirmiştir. Şükran, duygularının ve arzularının peşinden gitse de zaman zaman pişmanlık, vicdan azabı yaşamıştır. Ayrıca başkasına aşık olmasına rağmen evli olduğu için kocasının arzularını tatmin etmek zorunda hissettiği anlaşılmaktadır. Bu noktada evliliğin kişi üzerinde yarattığı etkiler, sınırlar ve zorluklar görülmektedir.

KARAKTER ANALİZİ

Nedim Uğur (Anlayışlı)

Karakter Nedim, aldatılmasına ve çocuğunun kendisinden olup olmadığından emin olmamasına rağmen sakinliğini korumaya çalışır. Evliliğinde mutsuzdur ve sevmediğini biliyordur. Atalarından beri süregelen şekliyle bu duruma şiddet ile tepki göstermek istemez. Anlayışlı ve adil bir tutum sergiler. Karısına karşı hareketlerini sorgulayıp, kendisine de öz eleştiri yaptığı görülür. Karısının aşığı ile kontrollü şekilde, durumu anlamaya yönelik konuşma yapar.

Aktivite Nedim Uğur'un hayatına dair çok fazla bilgi yoktur. Evinde hizmetçiler çalışacak kadar ekonomik durumu iyidir. Arif ile görüşmek için hazırlattığı masada şampanya olması durumuna bakarak da alkol kullandığı söylenebilir.

ÖRNEK ANILAR

Düşünceli/Mutsuz Nedim, Şükran'ın kendisini görmemek adına odasından çıkmamasına ve ona soğuk davranmasına dayanamaz. Karısına çıkışır ve onunla yüzleşmek ister. Tartışma sonrası evden ayrılınca ise gebeliği dolayısıyla eşini adına kaygılanır. Ayrıca ihanet ve kıskançlık yüzünden karısını öldürenler gibi olmak istemiyordur. "Nedim Uğur kendini bu banallığe kaptırmak istemiyordu. Şükran gebeydi. Hem de vakti yakın. Nedim karısına gebeliğin son devresinde bir kazaya uğrayacak kadar fazla mı çıkmıştı? Beynine hücum eden şüphelerin ıstırabıyla eziliyordu."

Anlayışlı/Uzlaşıcı Nedim, Arif ile açıkça konuşmaya ve mutsuz giden evliliğini sonlandırmaya karar verir. Fakat bu durumu cinayet işleyen döneminin insanının aksine anlayışla, medenice çözmek istiyordur. "Öyle ya, mademki seviyorlar, mademki tabiaten sempati-antipati denilen irademiz haricinde iki zıt hisle hisleniyoruz, o halde Şükran'ı ben bırakayım o alsın... Bundan daha tabii bir hareket olur mu? Onları birbirinden soğutarak kendimi zorla karıma sevdirmek için cinayetlere kadar varmaktan ne çıkar? Bu durumda hemen bütün insanlık körü körüne niçin cinayetin karanlık kuyusuna düşüyor..."

Adaletli/Empatik Nedim, aldatılmasına rağmen kıskançlığının etkisi altında kalmadan adaletli şekilde olaylara karısı açısından da bakmaya çalışır. "Şükran'ın benden değil, benim ondan af dilemem lazım gelir. Çünkü karılık kocalık icabı bana karşı katlandığı zaruri teslimiyetlerinde zavallıya çok azap çektiğimi anlıyorum. Sınırlarının antipatik isyanını bana hissettirmemek için kollarımın arasında dirençsiz soğuk bir ölü cansızlığını alıyordu. Sevgilerime cevap vermeyen bu vücudun donukluğunu bariz bir nefretin alameti sayarak hiddete kapılıyor, onu tartaklaya tartaklaya hırpalıyor, sonra da acı sözlerimle zehirliyordum. Beni sevmeyen bir kadına işkence çektirmek için kocalık sıfatının bir hak olmayacağını nihayet anladım."

BALTAYLA DOĞURAN BÖYLE DOĞURUR

KİŞİLER

Hasibe Hanım Oğlu ve geliniyle yaşamaktadır. Geçimsiz, tutumlu, geleneksel ve baskıcı bir kadındır. Kendilerini dünyanın en önemli sülalesi sayar ve geçmişlerini herkese anlatıp durur. Bu sebeple soylarının bitmesinden de çok korkmaktadır.

Saffet Şaziye ile üç yıldır evlidir. Saf biridir. Bir tüccar yanında çalışmaktadır. Fakat annesinin eline bakmaktadır.

Şaziye Şaziye uysal bir kadındır. Kocasını ile iyi geçinir ama kaynanasının dırdırından çok bunalır ve gizli gizli hep ağlar. Çocukları olmadığı için kaynanası tarafından sürekli dedikodusu yapılır ve aşağılanır.

ÖYKÜ

Hasibe Hanım'ın huysuzlukları Hasibe Hanım'ın evine o dönem İstanbul'u değiştiren inkılâp kurallarının hiçbiri girmemiştir. Her şey eski düzen devam ediyordu. Ayrıca Hasibe Hanım çok tutumludur. Evin idaresi de ondadır. Gelinine ise hiç huzur vermiyordu. Hala çocukları olmadığı içinde hep onu suçluyor, komşularıyla her bir araya geldiğinde onu çekiştiriyordu. Özellikle mahallede birisi çocuk doğursa evinde kıyamet koparıyordu. Kanunlar değiştiği için oğlundan onu kolayca boşayamadığını, ölmesini beklediğini söylüyordu.

Hasibe Hanım'ın yardım isteği Haftada birkaç kere olduğu gibi evlerinin alt katında bir gün yine komşular toplanır. Gündem yine Hasibe Hanım'ın gelininin kısırlığıdır. Kaynana hem sigara, hem kahve içerken komşulara dert yanmaya başlar. Gelinini doğurtmak için her şeyi yaptığını ama çare bulamadığını söyler. Hocalara gitmiş, hocalar ne öğütlediyse uygulamıştır. Kabahat belki oğlunda olabilir diye oğlunun erkekliğini kuvvetlendirmeye de çalışmış, şeyhe başvurmuştur. Hiçbir şey kar etmemiştir. Komşularından öneri ister, çare bulmaları için yakarır. Yoksa soyları kuruyacaktır.

Komşuların önerileri Komşulardan biri soyları kurumayın diye kendisinin doğurmasını önerir. Hasibe Hanım, isteyen çok olduğunu ama üzerine maddi olarak yük olacakları için kabul etmediğini söyler. Ayrıca doktora da gitmemiştir, doğurup doğurmayacağını bilmiyordu. Onun bu konuşması üzerine yine komşulardan biri artık devrin değiştiğini, kadınlara makyajla, saç ekmeyle gençleştirildiğini söyler. Ama bir diğeri Hasibe'yi gençleştirip doğurtmaktansa gençleri çocuk sahibi yapmanın daha kolay olacağını savunur. Boncuklu lakaplı komşu bu konuda bir tılsım bildiğini iddia eder ve anlatmaya başlar. Hacı Nuri'nin bahçesinde bir armut ağacı vardır. Kocamış değildir ama iyi meyve vermiyordu. Ağacı yemişlendirmek için bir usul bulmuşlardır. Baltayı alıp, yemiş vermezse onu keseceğini söyleyerek ağacı tehdit ediyorlardı. Böyle korkutulan ağaç sonraki yıl çok yemiş vermiştir. Ağacın korkutulacağı gibi insanın da korkutulabileceğini söyler. Hasibe, gelini baltayla korkutmaya karar verir. Tüm kadınlar bu kararı olumlu karşılar.

Şaziye çocuğunu düşürür Şaziye'nin ise bir şeyden haberi yoktur. Odasında işiyle gücüyle meşguldür. Hasibe, elinde baltayla odasına girer ve doğurmazsa baltayla onu paramparça edeceğini söyler. Yüzüne de korkunç bir ifade verir. Kız korkuyla bayılır. Yaptığına pişman olan Hasibe bağırınca komşular başlarına üşüşür. Kızı ayıltırlar. Ama Şaziye'den yirmi dört saat süren ve sancılarla gelen bir kan boşanır. Leğeni dolduran kan havuzu içinde bir pıhtı görünür. Gelin hamiledir ve bebeği düşürmüştür. Saffet ömründe ilk kez annesine çıkar. Yaptığı cinayeti sorar. Kadında tarif ettikleri usulü uyguladığını söyler. Saffet balta ile doğuran, böyle doğurtur diyerek annesine çocuğunu öldürdüğünü söyler. Annesi ise alttan almaz ve oğluna karşı çıkar. Onun babalığı ile değil yedi emirlerin mübarek himmetleriyle çocuğun olduğunu iddia eder.

TEMALAR

Batıl İnanç/Cehalet Hasibe cahil bir karakterdir. İnkılapları reddediyor ve batıl olan ne varsa onlardan hikmet umuyordu. Oğlu ve gelininin çocukları bir süre olmayınca hep hocalara başvurmuş ve onların önerdiği garip karışımları gelinine yedirmiş, uygulanmasını önerdiklerini oğluna ve gelinine tatbik etmiştir. O ve çevresinin cehaletleri ve batıl inançları yüzünden en sonunda çok istediği torununun da

doğamadan ölmesine neden olmuştur. Cehaletin neden olduğu, yarattığı durumlar bu kısa öyküyle anlatılmaktadır.

TIMARHANE ŞAİRLERİN, FİLOZOFLARIN MABEDİDİR!...

KİŞİLER

Vedat Gazeteci, yazardır. Ünlülerle mülakat yaparak gazetede yayınlamaktadır.

Şemsettin Kutbi Ünlü bir şairdir. Akıl hastalıkları hastanesinde tedavi görmüştür. Annesiyle yaşamaktadır.

ÖYKÜ

Vedat, Kutbi ile mülakat yapmaya gider Vedat, ünlü şair Kutbi'nin evinin önünde durur ve kılık kıyafetine çeki düzen verir. Köşkün kapısını çalar. İhtiyar hizmetçi kapıyı açar ve gelenin doktor değil yazar olduğunu öğrenince beyefendiyi göremeyeceğini, Hanımefendi'ye haber vereceğini söyler. Biraz sonra Kutbi'nin yaşlı annesi kapıda görünür. Vedat, ünlü şair Kutbi ile görüşmeye geldiğini, hürmetlerini göstermek istediğini söylese de kadın izin vermez. Doktorların da müsaade etmediğini söyler. Vedat ise söylenenlere inanmaz. Çünkü daha birkaç gün evvel Kutbi'nin yeni bir şiiri gazetede yayınlanmıştır. Akıl hastalığı nüksetmiş birisi bu kadar güzel bir şiiri yazmış olamaz diye düşünür. Kadın öfkelenir. Oğlunu mahfeden şeyin zaten o yüksek şiirler olduğunu, geçen yıl tımarhaneye girdiğini, altı ay önce çıksa da bir buçuk ay evvel tekrar hastalandığını belirtir. Gazete de yayınlanan şiiri oğlu yazmıştır ve o da şaşırıyordur. Hasta kafasından çıkan düşünceleri kimse fark etmiyor, beğenip oğlunu pohpohluyorlardır. Oğlunun aklının bir gidip bir geldiğini söyler.

Vedat, Kutbi'nin annesini ikna etmeye çalışır Vedat, delirmiş biri ile mülakat yapmanın ne kadar işine geleceğini düşünür ve heyecanlanır. Kadını kandırmak ister. Oğlunun bu hallerinin cinnet değil şuurunun yükseldiği son bir aşama olduğunu söyler Tımarhanenin her zaman fikir dâhilerinin içine düştüğü bir yer olduğundan bahseder. Önemli düşünürlerden örnekler verir. Kutbi'nin annesi ise bu durumun çekilir dert olmadığından yakındır. Oğlu zaten isimlerini saydığı kişileri okuya okuya bu hale gelmiştir. Bu esnada köşkün bahçesinde birinin sesi duyulur. Birisi şarkı söyleye söyleye geliyor. Bu kişi Kutbi'dir.

Kutbi'nin anlattıkları Şemsettin Kutbi, bol bir robdöşambr, çıplak ayaklarında büyük bir terlik, birbirine karışmış saç ve sakal ile salına salına geliyordu. Bahçeyi hiç sulamadıklarını söyleyerek etrafa işemeye başlar. Vedat'a doğru yürümeye başlayınca, Vedat çekinir. Kadın zarar vermeyeceği konusunda içini rahatlatır. Vedat'ı, Çomakoğlu İshak isminde bir tanıdık zanneder ve o da bozuntuya vermez. Sorduğu sorulara idare edecek türden yanıtlar verir. Sonra kendisine deli dediklerinden bahseder ve deliliği ile övündüğünü söyler. Akıllı adam düşünür, deli düşünmez, dehasının dikine gider diyerek deliliğe övgü yağdırır. Vedat o an hemen cebinden kağıt kalem çıkarıp not almaya başlar. Ne yaptığını soran Kutbi'ye ise dehasından yayınlan sözlerin kaybolmasını engellediğini söyler. Şair daha fazla konuşmaya başlar. İnsanlığın haliyle, delilikle ilgili düşüncelerini bir bir sıralar. Konuştukça da hasta beyin yorgunluğuyla rengi daha sararır, ağız da köpürmeye başlar. Annesi telaşlanır. Vedat ise anlattıkça rahatlar diyerek kadını sakinleştirmeye çalışır. Kadın Vedat'ın niyetini sezer ve bu saçmalıkları kaç paraya satacağını sorar. Dünyada bir sürü akıllı olduğunu ama onların tımarhanedekilerin peşine düştüğünü söyler. Oğlunun ona lazım olduğunu ve bunun mülakattan önemli olduğunu vurgular.

Mülakatı ilgi görür Annesi ve Vedat aralarında konuşurken Kubi araya girer. Söyleyeceklerinin bitmediğini söyler. Delilerle ilgili konuşmaya, onları anlatmaya devam eder. Arada iki tane dörtlük de okur. Vedat tüm bunları yazarak kaydeder. Şuur altı kaynağından gelen bu fikirleri kendi zekasıyla süsleyerek okuyucularına sunacaktır. Vedat'ın mülakatı merakla okunur. Başka gazeteciler de birbiri ardına şairin kapısına giderler. Kutbi'nin annesi kapı aralığından onlara bağırır ve oğlunun akıllandığını, başka kaçırılmış şairler, yazarlar arayıp bulmalarını söyler.

TEMALAR

Hastalık Ruh hastalığı sebebiyle tedavi görmüş ve hastalığı yeniden nüksetmiş şair, deliliği ile övünür. Deliliğin verdiği rahatlıkla iç güdüsel hareket ettiğini, benliğine daha yakın olabildiğini söyler.

Deliliğin verdiği vurdumduymazlık ve rahatlıkla Tanrı, siyaset, dünya düzeni hakkında rahatça ve özgürce kendini ifade edebilmektedir.

Faydacı/Çıkarıcı zihniyet Gazeteci, mülakatçı kişinin şairin hastalığından yararlanarak kendine malzeme çıkarması ve onun halinden faydalanması eleştirilir. Şairin annesi oğlunun daha kötü olmasından endişelenirken, mülakatçı alaycı ve vurdumduymazdır. Ayrıca ruh hastalığının yanında oldukça akıllı olan şairin söylediklerini kendi süslemeleri ile gazetede yayınlaması ve ilgi çekmesi de dikkati çeken diğer bir konudur.

ER KİŞİ NİYETİNE

KİŞİLER

Refia Şevket ile altı yıldır evlidir. Asabi ve geçimsiz bir kadındır.

Şevket Refia ile evliliğinde uyumlu davranmaya ve karısını idare etmeye çalışmaktadır. Altı yıldır tedavi olmalarına rağmen çocukları olmamıştır.

ÖYKÜ

Refia ve Şevket'in taşınmaları Refia ve Şevket, Şevket'in annesi ile birlikte yaşamaktadır. Annesi, klasik ve Türk geleneklerine bağlı bir kadın olduğundan Şevket'in karısı ve annesi geçinememektedir. Kadın gelinini beğenmiyor, kendini ona saydırmaya çalışıyordu. Gelini de kaynanasını beğenmiyor ve onu saymamakta direniyordu. Geçinemezler ve Şevket aralarında kalarak zor günler geçirir. Oradan taşınarak, Refia'nın annesinin yanında kalmaya karar verirler. Bu sefer de Şevket insansızca konuşan ve ona rahat vermeyen kaynanası ile anlaşamaz. Karı koca kendi başlarına bir köşke taşınırlar. Tenha bir mevki de olmasını ise Refia istemiştir. Artık ne komşu, ne aile görmek istiyordur. Yeni taşındıkları evde karı koca dışında üç de hizmetli bulunmaktadır. Arada bir de Hala Hanım ismi ile tanınan birisi evlerine gelip gitmektedir.

Refia, hizmetçileri kovar Refia kendisi ile kavga etmesin diye Şevket, erkenden işe gidiyor, işten gelince yemekten sonra genelde hemen yatıyordu. Karısı kavga için ortam hazırladığında da ona aldırılmıyordu. Refia ise etrafta kimse olmayınca sürekli hizmetçilerle kavga etmeye başlamıştır. Sürekli yeni bir hizmetçi bulmak zorunda kalıyorlardır. Şevket bir gün işten geldiğinde hiçbir hizmetçinin evde olmadığını görür. Karısı kızıp hepsini kovmuştur. Kocasına durumdan memnun olduğunu söyler. Halası ona genç bir kız getirecek, kız ona işlerde yardım edecektir. Böylece kendi istediği gibi birini yetiştirecektir. Dışarıdaki işleri halletmesi içinde bir uşak gereklidir. Fakat kulakları duymayan, bunak olan, gözleri iyi görmeyen ihtiyar bir uşak tutmasını ister. Kocası bu istek karşısında şaşırır. Ama Refia iyice düşünüp karar verdiğini ona karşı gelinmesinden hoşlanmadığını söyler.

Şehnaz'ın gizemli halleri Ertesi gün Refia çok neşelidir. Halası yardımcı genç kızı getirmiştir. Kıza Şehnaz ismini vermiştir. Çok utangaç bir kızdır ve Şevket'in karşısına çıkmaktan da utanıyordu. Kocasını birkaç soru sorar ve Refia cevaplar. Kız on altı yaşındadır, köyden gelmiştir. Karısı çok mutludur ama Şevket bu mutluluğun on günden fazla sürmeyeceğini, Refia'nın, Şehnaz'ı da kovacağını düşünüyordu. Şevket, tam karısının istediği gibi ihtiyar bir uşak da bulur. Dışarı işlerini de o halletmeye başlar. O günden sora Refia'nın neşesi hiç bozulmaz. Altı ay geçer hala tavrı aynıdır. Evde sürekli Şehnaz'ı övüyordu. Şevket de durumdan memnundur. Evde işler hallediliyordu ve karısına da bir hamaratlık gelmiştir. Fakat tek sorun Şevket hala Şehnaz'ın yüzünü görememiştir. Kız evin içinde ona pek görünmüyor, aynı yerde olduklarında da yüzünü örtüp arkasını dönüyordu. Karısı ona kendi kullanılmış eşyalarını giydirdiyordu. Şevket kızın onu görünce böyle tavır göstermesine bozulur. Hoşlanmadığı bir durumdur. Gereğinden fazla örtünen kadınlardan hoşlanamamaktadır. Ama karısının ona bu talimatı verdiğini düşünür.

Şehnaz'ın gerçek kimliği Bir gün Refia hamile kalır. Altı yıldır bunun için çok uğraşmışlar ama doktora başvurmaları da fayda göstermemiştir. En son karısının tavsiyesi ile bir uzmana gitmişler ve bu seferki tedavi işe yaradığıdır. Refia'nın dokuz ayı tamamlanınca doğum sancısı tutar. Bütün akrabalar evlerine gelir. Karısının bağırtılarından alt kata inen Şevket kilerde bulunduğu rakıyı içmeye başlamıştır ve sarhoş olmuştur. Biraz daha rakı bulmak için kilere gittiğinde ise Şehnaz ile karşılaşır. Yine yemenisiyle yüzü örtülüdür. Karısı gebeliği dolayısıyla aylardır onu kendine yaklaştırmadığı için içinde birden bire şehvet uyandığını bahane eden Şevket, Şehnaz'ı farklı gözle süzmeye başlar. Kızın

gelişmiş omuzları, boyu posu onu cezp eder. Sarhoşlukla iradesine hakim olamaz ve kıza saldırır. Şehnaz şaşırır ama hiç ses çıkarmadan adeta onunla güreşir. Sonunda direnişi azalır ve vaziyet kötü bir hal almaya başlayınca ona bir erkek sesi ile seslenir. Geri çekilmesini ve er kişi olduğunu söyler. Şevket ne olduğunu şaşırır ve oradan kaçarak uzaklaşır. Merdivendeyken, o an ona müjde verilir. Bir oğlu olmuştur. Şevket rakının etkisinden sıyrılır ve adamın sesi kulaklarından gitmez. Kendini dışarı atar ve er kişi niyetine diye bağırarak koşmaya başlar.

TEMALAR

Aldatma Eşlerden birinin aldatması üzerine evliliğin son bulması söz konusudur. Ayrıca bu trajikomik ihanetten bir çocuk dünyaya gelmiştir. Şevket'ten kurnazlıkla gizlenen ihanetin en beklenmedik anda, en beklenmedik şekilde ortaya çıktığı görülmektedir.

Ailede uyumsuz ilişkiler Öykünün diğer bir teması uyumsuz aile ilişkileridir. Gelin ve damadın kaynanalarıyla geçinemedikleri görülmektedir. Şevket'in kaynanası damadını beğenmemekte, kızını bu konuda dolduruşa getirmeye çalışmaktadır. Refia'nın kaynanası ise gelinine hiç huzur vermemekte ve onu beğenmemektedir. Öyküde bu durum aile içinde huzursuzluğa, mekan değişimlerine neden olmaktadır.

KIRÇO

KİŞİLER

Anlatıcı Eğitilmiş olduğu ve güzel şartlar içinde yaşadığı anlaşılmaktadır. Kırço ile aralarında arkadaşlık ilişkisi olmuştur.

Ali Ağa Arabacılık yapmaktadır. Atına acımasız, duyarsız davranmaktadır. Kolaylıkla yalan söylediği ve umursamaz, paragöz olduğu söylenebilir.

Kırço Bir araba beygiridir. Sahibi tarafından acımasızca sömürülür.

ÖYKÜ

Kırço'nun yorgun görünüşü Bir yaz akşamı, arkadaşıyla birahane vakit geçiren anlatıcı gece yarısından sonra garsondan araba bulmasını ister. Garson gezinip gelir ama meydana hiç araba bulamadığını söyler. Biraz beklerlerse gelebileceğini belirtir. Gerçekten de biraz sonra bir araba gelir. Tamimiyle fenerin ışığı altında kalan arabayı çeken at, anlatıcının dikkatini çeker. Ufak tefektir ve yorgun olduğu belli oluyordur. Anlatıcı, arabacıyı uyarır. Eğer ahır uzak ve ters bir yerdeseyse hayvanın o kadar yol gitmesinin zor olduğunu, yorgun göründüğünü, başka araba bulabileceklerini söyler. Arabacı şaşırır. Hayvanın yorgunluğunu o güne dek hiç müşteri sormamıştır. Atı Kırço'nun yorgun olmadığını, akşama kadar pineklediğini ve karnının tok olduğunu, atının huyunun böyle olduğunu anlatır. Arabaya binmezlerse hem atı hem kendisinin aç kalacağını da söyler. Anlatıcı atın bakışlarından kendince anlamlar çıkarır. Sahibinin yalan söylediğini düşünür. Günahı sahibinin boynuna diyerek arkadaşıyla arabaya biner.

Ali Ağa'nın acımasızlığı Kırço bir türlü hareket edemez, hızlanamaz sahibi de onu tartaklar. Sonunda hayvan hızlanmak zorunda kalır ve acı iniltisi duyulur. Anlatıcı, arabacının yalan söylediğini anlar. Onunla biraz sohbet eder ve adının Ali ağa olduğunu öğrenir. Az sonra da içkinin de etkisiyle arkadaşı ile sessizleşir ve etrafı izlemeye koyulurlar. Aç ve yorgun bir atın onları çekmekte olduğunu unuturlar. Biraz sonra Kırço bir bakkalın önünde durur. Görünüşünden artık gidemeyeceğini belli ediyordu. Anlatıcı ve arkadaşı biz inelim demeye kalmadan Ali Ağa hayvanı geminden yakalar ve ikisi birden koşmaya başlar. Az sonra gelirler ve araba tekrar hareket eder. Kırço son bir gayret gösteriyordu. Geldiklerinde arabadan inerler ve hayvan olduğu yere yığılır. Ayaklarının görünüşü tuhaftır, gözleri kapalıdır ve sessizdir. Daha fazla bakmaya tahammül edemezler ve arabacının parasını verip uzaklaşırlar. Arabacının hayvanı kaldırmak için ona vurma seslerini işitirler. Anlatıcının hükmüne göre Kırço ölmüştür ve oradan kalkmasına imkân yoktur.

Anlatıcının Kırço ile kurduğu dostluk Dört gün sonra sokakta Ali Ağa'nın arabasını görürler. Araba ağır insanlarla doludur ve zayıf bacaklarıyla Kırço arabayı çekmeye uğraşıyordu. Anlatıcı, Kırço'nun ölmediğini şaşkınlıkla ve sevinçle karşılar. Ali Ağa onun sesini duyar ve atının numara yaptığını ona

anlatmaya çalıştığını söyler. Anlatıcı o günden sonra her gün orada burada Kırço'ya rastlar. Bazen onu müşteri beklerken görür, gidip yanına onu sevmeye başlar. Hayvan gözlerini ona dikip merhametine şaşırılmış gibi bakıyordur. Anlatıcı atın bu bakışlarından manalar çıkarır. Bir gün Kırço'ya bir çayırda rastlar. Ali Ağa, onu koşumlarından sökerek çayıra salmıştır. Boynunda sol tarafta yürek şeklinde siyah bir lekesi olduğundan anlatıcı onu hemen tanır. Hayvan çıplak haliyle daha zayıf görünüyordur. Durumunun içler acısı olduğunu anlar. Kimi yerlerinde tüyleri dökülmüş, kırbaçtan yaralar oluşmuştur. O günden sonra birkaç hafta anlatıcı Kırço'ya rastlamaz.

Kırço'nun ölümü Sahilde yürüdüğü bir gün, kendini hüznü hiss ediyor adeta ağlayacak bir sebep arıyordur. Bu şekilde sahilde yürürken gözüne denizde bir beygir leşi çarpar. Yüzenin Kırço olduğunu anlar. Boynundaki yürek şeklindeki izden dolayı emin olur. Gözlerinden sel gibi gözyaşları akmaya başlamıştır. Kırço ile konuşmaya başlar ve ölümün onun için kurtuluş olduğunu söyler. Zayıf vücudunu suların şişirdiğini, emeği karşılığında hayat onu besleyemezken suların beslediğini anlatır. Hayatın acımasızlığını ifade eden benzetmeler yapar. Ağlamaktan gözleri kızardığı için akşam sofrada ne olduğunu sorarlar. Ağladığını, Kırço'nun ölmüş olduğunu söyler. Biraderi onun bu tavrını budalaca bulur ve önemsemez.

TEMALAR

Havyan hakları/Sömürü Hayvan haklarına saygı duyulmadığı, hayvanların insanların çıkarı için acımasızca sömürüldüğü görülmektedir. Kırço sahibine para kazandırmasına rağmen iyi muamele görmüyor, temel gereksinimleri tam olarak karşılanmıyor ve sahibinden şiddet görüyordur.

Sevgi/Acıma Kırço ile arasında bağ kuran, onu her gördüğünde sevinen ve onunla yakınlaşan anlatıcı hayvan sevgisinin anlatılmasına aracı olan karakterdir. Merhamet, acıma hisleri ile Kırço'ya yaklaşır. Fakat dönemin şartları içinde anlatıcının elinden, üzülmekten ve Kırço'yu gördükçe sevmekten başka bir şey gelmediği söylenebilir. Kırço'nun ölümü, hayvana karşı hissettiği sevgiden dolayı onu sarsar. Fakat Ali Ağa, anlatıcının biraderi gibi hayvan sevgisinden uzak kişilerin duruma karşı duyarsız olduğu görülür.

RAHİBİN MERKEBİ (Çeviri)

KİŞİLER

Rahip İyi niyetli, dalgın ve kolay inanan bir karakterdir.

ÖYKÜ

Rahip'in dalgınlığı Rahip eşeğinin üstünde ağır ağır giderken bir eliyle yuları tutuyor, bir eliyle elindeki kutsal kitabı okumaya çalışıyordu. Yazdır ve hava sıcaktır. Arkadaşıyla da sohbet eşliğinde hayli yemek yemiştir. Ara ara gözleri ağırlaşır ve uykuya dalacak gibi olur fakat eşeğin sendelemesi ve sallanmasıyla kendine gelir gibi oluyor, düşmekten kurtuluyordur. Bu şekilde bir süre yol alırlar ve sonunda rahip eşekten iner. Yürür vaziyette hem kitabını okur hem eşeğinin yularını tutmaya devam eder. Bu sırada iki Çingene yol kenarında yemek yiyordur. Ertesi gün pazar vardır ama hala satacak bir mal bulamamışlardır. Koyun, keçi, eşek çalmak için geldikleri bu köyde meyveden başka bir şey bulamamışlardır. Dalgın rahip ve hımbıl eşek dikkatlerini çeker ve hemen bir plan yaparlar.

Eşeğin çalınışı Planlarını uygulamak için rahip anlamadan eşeği yularından çıkarırlar. Birisi eşekle ters yöne doğru hızla giderken, diğeri çırılçıplak soyunmuş vaziyette, eşek yerine yuları boynuna geçirerek dört ayaküstünde gidiyor olarak rahibe eşlik eder. Rahip bir süre bir şey anlamaz. Geldiği yere yaklaşınca eşek üstünde insan içine çıkmayı uygun görür ve arkasına dönüp eşeğe binecekken çıplak, kuru ve esmer adamla karşılaşır. Adam utanır gibi çıplaklığını örtmeye çalışan vaziyet almıştır.

Çingene'nin yalanları Adam anlatmaya başlar. Günahkâr bir insanken yaptıklarından dolayı Tanrı'nın onu eşeğe çevirdiğini, acımasız insanların boyunduruğu altında eşek olarak yaşarken en son rahibin eşeği olduğunu ve onun duaları eşliğinde son zamanlarını geçirdiğini söyler. Artık pişman olmuş ve af dilemiştir. Tanrı da onu affetmiştir. Fakat rahibi eşeksiz bıraktığı için çok üzgündür. Rahip olanlara şaşırır. Tanrı'nın onu affettiğine sevindiğini söyler. Onu giydirip karnını doyurup öyle gönderecektir. Çingene bu şekilde oradan ayrılır ve arkadaşlarının yanına gider. Rahibin eşeğini ertesi gün pazarda bir hayvan cambazına satarlar.

Rahibin eŖeęiyle karŖılaŖması İki hafta sonra rahip kendine yeni eŖek almak için pazara gider. Fakat bu kez dikkatli davranıp gerçek bir eŖek almak istiyordur. Tekrar cezalandırılıp sonradan insana dnŖecek bir eŖek almak istemez. Biraz dolaŖtıktan sonra bir eŖek dikkatini çeker. Adeta onu alması için anırıyor, dikkat ekemeye alıyordur. Dikkat edince kendi eŖeęi olduğunu anlar. Bu kadar kısa sürede yeniden günah iŖleyip tekrar ceza aldığını dŖnr. EŖeęin yana yaklaŖır ve ona kısıık sesle öğüt verir. İkinici fırsatını iyi değerlendiremediği için onu almayıp kötü insanların bakımıyla akıllanması gerektiğini dŖndęn söyler. YaŖadıklarından ders alıp tekrar insana dnŖmesini kendi yanında olmasını istemiyor, hayat hikâyesini bilmeyen birinin ancak onu alabileceğini dŖnyordur.

TEMALAR

Ahlak/Batıl İnanç Dolandırıcılık yapan karakterlerin dalgın, iyi niyetli ve batıl inançlı bir rahibi kandırıcı öykünün konusudur. Hırsızlık, dolandırıcılık yaparak ahlaksız Ŗekilde para kazanan iki ingenenin utanma duygularından yoksun olduğu görülür. Rahip ise eŖeęinin günahkar bir insan olduğuna inanacak kadar saftır. Zaaflı olan dini duygularının sömürüldüğü ve batıl inançları dolayısıyla kolay kandırıldığı sylenabilir.

GUGULAR

KİŖİLER

Latife Hanım Seksen beŖ yaŖındadır. ocuğu yoktur ve yalnız yaŖıyordur. Malı mlk vardır ama etraftan olduğundan daha zengin olduğu sanılıyordur. Fazlasıyla titizdir. Evine kimseyi sokmamaktadır. Bazen rüyalarda gördüğünü gerçek, gerçekte olanları rüya sanıyordur ama aklının yerinde olduğu zamanlarda vardır.

Yusuf Ağa Ellili yaŖlardadır. Annesinden kalan mirası dŖncesizce tknetmiŖtir. Hileli iŖlerde alıŖmıŖtır. İki çocuğu vardır ve Afife ile evlidir. En son bir devlet dairesinde hademe olarak iŖ bulmuŖtur.

Afife Hanım aeron, pasaklı, kirli bir kadındır. Evi ve ailesi ile ilgilenmemektedir. Emin ve Kerim isimli çocukları okulda bitli gugular olarak anılmaktadır.

ÖYKÜ

Latife Hanım'ın titizliği Latife Hanım yalnız yaŖıyordur. Akllı bazen gidip gelse de beden sağlığı yerindedir. Titizliğinden dolayı yatılı olarak evine kimseyi kabul etmiyor, huyuna ve düzenine aliŖmiŖ Hatice Hanım'ı günlük temizlik için alıyor ama akŖam evinde kalmasına müsaade etmiyordur. Yusuf, maddi durumu iyi olan teyzesinden defalarca para koparmaya alıŖmıŖsa da Latife Hanım ona kanmıyordur. Hatta ailecek oldukça pis olan Yusuf'u yılda bir iki kez, sadece bayramlarda, avluya kabul ediyor, bir saatten fazla oturmalarına izin vermiyor ve onlar gittikten sonra çocukların oturdukları minderleri bile atıyordur. Çocuklar ellerini öpmek istediğinde izin vermiyor, bayram için Ŗekerleme ve ufak tefek harçlıklar vermekle yetiniyordur. Ayrıca her gelmelerinde yıkanmaları için hamam parası da vererek kirli olduklarını söylüyordur. Fakat Yusuf ve ailesi o parayla bütün gün canları ne çekiyorsa yiyorlardır.

Yusuf ve ailesi Yusuf ve Afife ise yoksul bir hayat sürmektedir. Yusuf, yaptığı hileli iŖlerden sonra zar zor bir hademelik iŖi bulmuŖtur. Bu parayla kirasını ödeyemediği için yılda iki,  sefer taŖınmak zorunda kalıyorlardır. Ev sahipleri onu ve ailesini evden ıkılabilmek için kalan borçları siliyor, nakliye parasını da veriyor karŖılıęında sadece evinden ıkılmalarını istiyorlardır. Afife Hanım'ın tembelliği ve pasaklılığı da eklenince evde düzen ve temizlik olmuyordur. Çocuklar sürekli bitli Ŗekilde dolaŖtıklarından okulda onlara bitli gugular demektedirler. Kkugu, bykugu adeta ikinci isimleri olmuŖtur.

Yusuf ve Afife'nin hayalleri Bu karı kocanın Latife Hanım üzerinde hayalleri çoktur. Kadına varis olmak isterler. Yedi kere, araya baŖkalarını koyarak ona teklifte bile bulunmuŖlardır. Evini, dükkânlarını öldükten sonra onlara bırakmaları Ŗartıyla ölene kadar ona temiz pak bakacaklarını sylemiŖlerdir. Fakat Latife Hanım her seferinde bu teklifi reddetmiŖ ve çok fkelenmiŖtir. Malına göz diktiklerini anlayınca bayramlarda bile onları kabuk etmeyeceğini sylemiŖtir. Fakat karı koca pes etmez, hatta

rakı sofrası kurdukları bazı akşamlar oturup ailece bu konuda yeni planlar kurmaya çalışıp zenginliklerini hayal ederler. Kendilerini kadının evinde farz edip, dükkânların onlara ait olduğunu düşünüp neler yapacaklarını konuşurlar. Evde ne pişeceğine kadar hayal ederler. Bu hayallerin sonu çok defa parasızlıklarından bazı tartışmalarla sonuçlanır. Her seferinde içlerinden biri dayak yer. Bir defasında Afife kendisinden para saklayan kocasına kızarak büyük bir kavga çıkarır ve onun da teyzesi gibi olduğunu, ikisinden de hayır gelmeyeceğini söyler. Latife ona ne verirse versin kabul etmeyeceğini, parasını istemediğini haykırır.

Latife Hanım'dan gelen haber Sabahında Latife Hanım'ın evinde bekçilik yapan Mustafa evlerine gelir. Teyzelerinin hastalanıp hastalanmadığını merak ederler. Mustafa ise mal vereceğini, ondan çağırdığını söyler. Kendisi Hicaz'a gidecektir, İstanbul'a bir daha gelmeyecektir. Bu sebeple neyi var neyi yok veriyordur, mal da mülk de gözü yoktur. Bunu duyan aile heyecanlanır. Hepsi birbirine sarılıp öpmeye başlar. Bir süre sonra yatışırlar ve heyecanlarını kontrol etmeyi başarırlar. Hepsi kadının evine gider içeriye girerler. Fakat içeride sarıklı bir sürü adam vardır. Bütün eşyalar ortaya dökülmüştür.

Latife Hanım'ın bıraktıkları Yusuf'a kim olduğu ve ne için geldiği sorulur. Latife Hanım'ın yeğeni olduğunu söyleyince İmam ve muhtara bu bilgiyi doğrulatırlar. Onlara kalanları aldıklarına dair mühür basmalarını isterler. Latife Hanım, Hicaz'a giderken taşınabilir mallarının bir kısmını satmış, bir kısmını komşu ve akrabaların muhtaçlara dağıtılmasını uygun görmüştür. Oradakiler, ellerindeki defterden bunları tasdik ederek gerekli kişilere Latife Hanım'ın bıraktıklarını teslim edip kayıt alıyorlardır. Yusuf ve ailesine düşenlerde okunur. İlk olarak hamam parası olarak iki adet gümüş mecdiye nakit, sonra ipek işlemeli bir adet arakiye, seccadeyle akik tespih, sanat işi kafes içinde sarı renkli erkek ve tepeli bir adet kanarya bırakmıştır. Küçük çocuklara ilmihal risalesi bulunan işlemeli iki adet cüz kesesi, Afife Hanım'a da bir adet faraş ve süpürge. Kurdukları hayallerden sonra eline faraş ve süpürgeyi alarak evden çıkan Afife, şaşkınlık ve hayal kırıklığı içindedir.

TEMALAR

Yozlaşma/Yoksulluk Yusuf ve karısının düzensiz, yoksul ve toplumsal kurallara uyumsuz yaşamı onları çıkarıcı, faydacı, problemlili tipler haline getirmiştir. Kiralarını ödemedikleri, aile içinde uyumsuz ilişkilere sahip oldukları, çocuklarının okulda temizlik ve uyum sorunu yaşadığı ve ekonomik durumu iyi olan teyzeleri Latife'den faydalanmaya çalıştıkları görülür. Ahlaktan, samimiyetten ve düzenden yoksunluk yozlaşmaya neden olmuştur. Öykünün sonunda ise menfaatleri yönünde üzerine planlar yaptıkları Latife Hanım onlara bir ders vermekte ve hayal kırıklığı yaşatmaktadır.

KARAKTER ANALİZİ

Yusuf (Sorumsuz)

Karakter Yusuf'un yalancı, hilebaz, paragöz ve menfaatçi bir karakter olduğu anlaşılmaktadır. Tembel ve savurgandır. Bu sebeple hep maddi sıkıntılar yaşamaktadır. Kirasını ödemesi, dolandırıcılarla iş birliği yapması gibi durumlar sorumsuz ve güvenilmez olduğuna örneklerdir. Çocuklarına karşı ilgisizdir. Hayatlarındaki yoksunluk, düşkünlük durumuna da kayıtsızdır.

Aktivite Çocukluğunda sürekli okuldan kaçtığından okulu bitirememiştir. Annesinden kalan mirası sonuna kadar tüketmiş ve iyi değerlendirememiştir. İşsiz kaldığı zamanlar çoktur. Bir dönem kuşbazlık, karagöz yamaklığı, dolandırıcılık yapanlara yardımcılık gibi ahlaksız işlerde bulunmuştur. Parasız kaldıkça teyzesine gitse de her seferinde kovulmuştur. En sonunda resmi dairelerden birine hademe olabilmıştır. Aldığı maaş evini geçindirmeye, ailesine bakmaya yetmemektedir. İyi beslenemezler ve ev kiralarını ödeyemezler. Para bulduğu zamanlar mutlaka kendine rakı sofrası kurmaktadır. Zaman zaman karısından para saklamaktadır.

ÖRNEK ANILAR

Sorumsuz/Umursamaz Yusuf, umursamaz ve sorumsuzdur. Birisine borçlu olmak, sorumluluklarını yerine getirmemek onu hiç rahatsız etmemektedir. "Kira ödenmemesi yüzünden Yusuf Ağa'nın rahatsızlığı yalnız senede iki üç ev değiştirmekten ibaret olur. Öyle ya! Kira bedelini ödeyemeyene kiracıların açıkta kaldıkları ne vakit görülmüştür? Bunlar daima aldanacak bir ev sahibi, içine taşınacak bir mesken bulurlar."

İçkiye düşkün/Pasaklı Latife Hanım, Yusuf ve ailesinin pasaklılığına dayanamaz. Hamama gitmeleri için Yusuf ve ailesine hamam parası verir. Fakat onlar parayı farklı şekilde değerlendirirler. "O aldıkları hamam parasıyla bunlar çoluk çocuk tatlıcı, helvacı, muhallebici dükkânlarını dolaşıp daha pis olurlar. Herif de her akşam içtiği iki şişeye bir daha ilave eder."

KIPTİ DÜĞÜNÜ

KİŞİLER

Anlatıcı Sarıyer'de ailesi ile birlikte oturan bir adamdır. İş hayatı ve aile hayatı ile ilgili pek bilgi yoktur. yardımsever ve anlayışlı olduğu görülmektedir.

ÖYKÜ

Sarıyer'deki Çingeneler Sarıyer'de oturan anlatıcı, oturduğu mahallenin tepesinde bulunan bir Çingene çadırından bahseder. Buradaki çadırda çok çocuk doğuyor, yürümeye başlar başlamaz çocuklar tavuklarla beraber dağlara salınıyor, çukurlardan su içiyor, bulduğu meyveleri yiyip besleniyorlardır. Kırlarda yetişen hayvan yavruları gibi büyüyorlardır. Bir gün bir Çingene kadını mahalleye gelir ve bütün kapıları çalarak oğlunu Cuma günü evlendirdiğini, tepedeki düğün çadırına herkesi davet ettiğini söylemiştir. Birkaç gün evvel oğlan kızı Kâğıthane köyünden kaçırmış, çadıra getirmiş ve bu konuda dedikodular yapılmıştır. Kız tarafının bu düğüne razı olmadığı söyleniyordur. Düğün esnasında Çingene kavgasının olası olduğu bile düşünülüyordur.

Düğün hazırlıkları İki gün sonra anlatıcının aklından bu düğün çıkar. Bahçede otururken yan evin kırık bahçe duvarından içeriye giren iki Çingene genci görür. Ne yaptıklarını anlamak için onları izler. Bir süre sonra anlar ki ellerindeki kırık dökük ve kirli eşyalarla diğeri arkadaşına damat tıraşı yapıyor, azıcık su ile ve sabunsuz olarak elinden geldiğince damadın cildini yumuşatmaya çalışıyordu. İşleri bitince de neşe içinde oradan ayrılırlar. Az sonra Çingene çadırının etrafına Sarıyer Hanımlarından oluşan bir kalabalık yığılır. Aralarına, gelin olduğunu öğrendiği Çingene kızını alarak evlerden birinin bahçesine indirirler. Gelinin giyeceği olmadığından, hepsi evlerinden getirdikleri elbiselerle kız süslemeye karar vermişlerdir. Beş dakika sonra da, damadın annesi olduğu öğrenilen bir Çingene kadını anlatıcının evine gelir. Düğünde zurna çaldıracaklardır, rahatsız olup olmayacakları sorulur. Anlatıcı, sorun olmadığını, memnuniyetle dinleyeceklerini söyler. Daha sonra da güvey yeni kıyafetleri giydiyse onun yanına gelip görünmesini ister. Kadın umutsuzca yeni kıyafeti olmadığını, üstündekilerle güvey olacağını belirtir. Anlatıcı, oğlunu yanına göndermesini, yeni kıyafet vereceğini söyleyince kadın sevinçten uçarcasına kaybolur.

Çingenelerin yoksulluğu Damat, adamın yanına gelir. Adam ona yeleğiyle bir lacivert ceket, çizgili bir pantolon, fes, çorap, mendil, boyunbağı verir. Çingene çocuğun sevinci gözlerinden okunuyordur. Adam, elbisesini çıkarıp giymesini isteyince önce utanır, sonra dopsuz olduğunu söyler. Ona giyineceği, kısmen kapalı bir alan gösterir ve don da verir. Damat giyindikten sonra kıyafetini düzeltir. Kendine aynasında bakan Çingene gördüklerinden çok memnundur. Teşekkür ederek oradan ayrılır. Güveyi o şekilde gören mahalleli çocuklarının sevinç çığlıkları işitilir. Onlarda hemen tepeye çıkarlar ve anlatıcının elini öpmeye çalışan Çingeneler olur. Damadın annesi de dualar eder. O sırada gelin gelir. O da kadınlar tarafından giydirilmiş, süslenmiştir. Bu olaydan sonra anlatıcı ve ailesi evine döner. Gece yarısına kadar zurna ve şarkı sesleri duyulur. Düğünden birkaç gün sonra anlatıcı çadırın olduğu tepeye çıkar ve damadın nerede olduğunu sorar. Eşekle müşteri götürdüğü cevabını alır. Gelin de bulaşık yıkıyordu. Anlatıcı eğilip çadıra bakar. Kız kınalı elleri ile bir avuç toprakla kalaysız bir tencere yıkıyordu. Kendi kendine galiba sabunları da yok diye düşünür. Sonra aklına bir düşünce takılır. Artık gelin ve damadı değil bu sefalete doğacak çocukları düşünüyordu.

TEMALAR

Yoksulluk Yokluk içinde olan bir grup Çingenenin, kendi imkanları ile mutlu olma ve hayatlarına devam etme çabalarının anlatıldığı bir öyküdür. Yoksullukları temizlik, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarının gerektiği gibi karşılanmamasına sebep olmaktadır. Yoksul ailelerde doğan çocuklarında benzer yaşam öykülerine sahip olduğu görüşüne yer verilmektedir.

Paylaşma Bir mahallede bir arada yaşayan insanların yoksul olan ve onlardan daha az imkanlarla yaşayan Çingene komşularına yardım ettikleri görülmektedir. Giyecek kıyafeti olmayan gelin ve damadın el birliği ile giydirildiği, düğün sebebiyle yaşanacak gürültüye karşı anlayışlı ve gelinle damadın yeni hayatının nasıl olduğuyla ilgili oldukları görülmektedir. Birlik olmanın, paylaşmanın getirdiği anlık mutluluklar öyküde ön plana çıkmaktadır.

KEDİM NASIL ÖLDÜ?

KİŞİLER

Nazlı Öykünün ana kahramanıdır. Ankara melezidir ve ona sahip olan aile tarafından çok sevilmektedir.

Anlatıcı İstanbul'da ailesi ile oturmaktadır. Kedisi Nazlı'ya çok düşkündür.

ÖYKÜ

Nazlı'nın güzelliği Nazlı isimli kedi güzelliği ile dikkat çekicidir. Birkaç yıl evvel Avrupa'da açılan kedi sergisinde 25 bin frank kazanan dişi kedinin gazetede fotoğrafını basılmıştır ve Nazlı'nın sahibi kendi kedisinin daha güzel olduğuna kanaat getirmiştir. Fakat kendi kedisinin güzelliğinin kıymeti bilinmemiş, meşhur olamadan ölmüştür. Sahibine göre, en süslü salonlara, kucaklara layık Nazlı, her sene sayfiyeye göç ederken yağlı yemek dolabına tıkları, yük arabasının arkasına bağlanıp götürülmüş. Kedisini bu gibi sebeplerden bahtsız bulur. Nazlı güzel olduğu kadar hırçındır da. Birkaç kişi dışında hiç kimseye yaklaşmıyordur ve kendini sevdirmiyordur. Özellikle çocuklara hiç ısınmıyordur.

Nazlı'nın güzelliği esir olmasına neden olmuştur. Sahipleri güzelliğinden dolayı çalınır, başına bir şey gelir diyerek onu hiç dışarı çıkarmıyorlardır. Hava alması için evin kadınları gibi pencereye, tel örgü arkasına çıkarılıyordur.

Kedilerin çiftleşme zamanı Kedilerin çiftleştikleri mevsimde ise Nazlı, evin içinde huysuzlanıp, dışarı çıkmak için elinden geleni yapıyordu. Kapı arkasından ona ulaşmaya çalışan mahallenin kedileri de yapmadık şey bırakmıyordu. Kapıyı tırmalayanlar, eve girmeye çalışanlar, kapı önlerine işeyenler ve susmaksızın garip şekle miyavlayanlar oluyordu. Nazlı da bu sesler karşısında daha da coşuyor, kulak tırmalayıcı feryatlarını artıyordu. Komşular sürekli bu durumdan şikâyetçidir. Kediler konusunda Nazlı'nın sahibine akıl vererek bu problemi çözmesini istiyorlardı. Komşulardan birinin Ebru isimli kedisi vardı. O da bir dönem kedisini dışarı çıkarmıyor, diğer kedilerden sakınıyordu. Fakat kendi kedisi de, diğer kedilerde bu konuda ona zorluk çıkarmış, her gün daha da artarak devam eden gürültüleriyle kadını bıktırmışlardır. Kadın sonunda dayanamayarak kedisini dışarıya göndermiştir. Diğer bir komşu da kedisinin adeta insan gibi hovardalık yaptığını, bu dönemlerde ortadan uzun süre kaybolup eve perişan halde geldiğini, yiyip içerek 24 saat uyuduktan sonra tekrar gittiğini söylemiştir. 'Allah'ın emri bu, engel olunmaz' diyerek Nazlı'nın sahibine öğüt verir.

Nazlı için bulunan çözüm Nazlı'nın sahibi, komşusunun bu gerekli öğüdünü dinleyerek kedisini gözü dönmüş kedilerin arasına atmak istemez. İlk senelerde tereddüt etseler de bir çözüm bulurlar. Kediler arasından en yakışıklı ve gülbüzünü seçip, eve alıp kedileri odaya kapatırlar. Böylece çiftleştirmiş olurlar. Nazlı 12 senelik hayatı boyunca 36 tane yavru dünyaya getirir. Sadece birisi ona, diğerleri çiftleştiği kedilere benzemiştir. Ayrıca tüm yavru kediler aynı Nazlı gibi tam bir fare avcısıdır. Bu sebeple yavruları verdikleri aileler onlardan çok memnun kalmışlardır. Sekiz, dokuz yaşından sonra ise Nazlı'nın güzelliği kalmamıştır. Tüyleri seyrelir, adeta kalın kıl haline gelir. Her tarafı soluyor, yıpranıyor, hayat öz suyu kuruyor gibidir. Kışın mangal altı istirahatlarını uzatır olmuştur. Çiftleşme mevsimlerinde geç uyanmaya başlamıştır. Hatta bazen inzivayı, gelen seslere tercih ettiği oluyordu. On ikinci yılında, hayatının son senesinde doğurma kabiliyeti göstermez. O sene sıcak minderini hiç bırakmaz. Diğer kedilerin davetlerine tamamen kapalıdır.

Nazlı'nın ölümü Nazlı'nın sahipleri başka bir yere taşınmaya karar verirler ama Nazlı'nın sıhhati buna uygun değildir. Bu kez onu içine yumuşak minderli bir sepet yaparlar ve onu kucakta götürürler. Tüm aile üyeleri ona hasta özeni gösteriyorlardır. Yeni taşındıkları yerde Nazlı iyice ağırlaşır. İştahı kapanır, hareketleri yavaşlar, sık sık dinlenir ve güzelliğini daha da yitirir. Sahibinin onunla uzun sohbetler yaptığı zamanlar olur. Kedi de adeta onu anlıyor ve bakışları ile cevap veriyor gibidir.

Öleceği günün yaklaştığı bilirlir. Son konuşmasında kedi yaşamı ve insan yaşamını karşılaştırıp, her canlının bir kedinin ölümünden farklı ölmediğine dair konuşmalar yapar. Kediyle olan bu sohbet son sohbetleri olur. İş için iki günlüğüne gidip geldiğinde Nazlı'nın öldüğünü söylerler. Hayvan zaten son zamanlarda artık hiçbir şey yemiyordur. İler gibi sesler çıkarıyor, ölmeyi bekliyordur. Onun gibi günahsız biri böyle can çekişirken insanların nasıl öldüğü konuşulur. Nazlı bir aile üyesi gibi gömülmüştür. Birkaç köylü toplanmış, kolonyalı mendillerle onu alıp, kazdıkları çukura gömmüşlerdir. Üzerine de taş koyup aileden biri ölmüş gibi ağlamışlardır. Bütün kadınların gözlerinde ağlamaktan kırmızı halka olmuştur. Anlatıcı ve Nazlı'nın sahibi, ertesi gün onun mezarına gider. Altına gömüldüğü armut ağacının yapraklarının hışırtısı, rüzgar, Nazlı'nın mezar taşı ona bir şeyler anlatıyor gibi gelir. Bülbüller de sanki ölüye mersiye okuyorlar gibidir. Bir kedinin, bir bilgenin, bir cihangirin, bir cihanın ölümü aynı yaratılış kanununa tabidir diye düşünür.

TEMALAR

Ölüm Ölümün her canlı için nihai son olduğu ve hayvan, insan, fakir, zengin fark etmeksizin herkesin aynı şekilde öldüğü, öyküdeki karakter tarafından anlatılmaktadır. Ölüm sorgulanır ve insanların ölümle sonuçlanacağını bildikleri hayat karşısındaki tavır,heves ve tutumları eleştirilir.

Hayvan sevgisi Nazlı'nın sahipleri kedilerini çok sevmektedirler. Kedilerinin her dönemlerini anlayışla karşıladıkları söylenebilir. Nazlı'nın çiftleşme ihtiyacına kendilerince çözüm bulurlar ve yaşlandığı, hastalandığı dönemde ona karşı daha duyarlı davranırlar.Nazlı'nın sahibi bazen kedisini insana özgü tavırlar ve duygular yakıştırır. Ölüm töreni bile bu doğrultuda yapılır.